

FISKÅ FÔRUM

Nr. 2 - 2022

Fruktbart langs fjorden

Nyhet:

Grynet kraftfôr til fullfôr

Utbrudd av Gumboro

- vær din egen smittesjef

Fiskå Mølle

KORNLAGER OG BEREDSKAP

Norge hadde i hele etterkrigstiden beredskapslagring av korn, men med «Glasnost» så hele verdensbildet annerledes ut og ordningen ble avviklet i 1995. I etterkant har ordningen sporadisk blitt diskutert, men det har ikke vært reell politisk vilje til å gjeninnføre beredskapslagring av matkorn.

De siste årene har debatten om beredskapslagring tiltatt. Et mer uoversiktlig verdensbilde, hvor Russland igjen har startet krig på europeisk jord, har fått våre nasjonale politikere til å diskutere beredskapslagring på nytt. Som følge av dette ga landbruksminister Sandra Borch Landbruksdirektoratet oppdrag om å utrede beredskapslagring.

Rapporten kom på forsommeren og anbefaler etablering av beredskapslager for matkorn tilsvarende seks måneders normalforbruk. Samtidig viser rapporten at det nå kun er lagerarealer for ca. to måneders forbruk av matmel tilgjengelig. Denne forutsetningen bygger også på at Stavanger Havnesilo videreføres. FKA, som eier Havnesiloen, jobber med en omregulering og etter planen vil siloområdet i fremtiden bestå av boliger. Å regne med ledig kapasitet på Havnesiloen er derfor en høyst usikker øvelse.

Årets kornavling kommer til å bli en av de største etter årtusen-skiftet. Det meldes om rekordavlinger på Østlandet. Utfordringen er å få plass til alt kornet. Når dette skrives ultimo september er det fullt på alle kornsiloer, både på Østlandet og ved kraftfôr- og matmelsanleggene langs kysten. Norge har med andre

ord ikke lenger plass til å ta inn en stor avling med norsk korn. Langt mindre å lagre matkorn til seks måneders forbruk. Vi trenger Stavanger Havnesilo som ordinært kornlager, ikke som beredskapslager.

Siden vi sist hadde beredskapslager, har det blitt lagt ned en rekke kornsiloer. Lite nytt har blitt bygget og det er et stort behov for å bygge flere kornlager. Svaret på hvordan dette skal finansieres har Landbruksdirektoratet selv pekt på i ovennevnte rapport. Nybygging bør finansieres av statlige midler, oppsummerer rapporten. Under en del forbehold kan vi være enig i den konklusjonen.

Det som likevel står igjen som et ubesvart spørsmålet er: Hvordan kunne den norske stat stille seg slik at kornsiloen de bygget midt på 60-tallet er solgt ut og i ferd med å ende som boliger? Det har ikke manglet på kritiske røster til salget av Stavanger Havnesilo. Dessverre er det disse røstene som ser ut til å få rett.

Leif Kåre Gjerde
daglig leder

04 | Smånytt

16 | Fôring mot tarmadenomatoze

06 | Nyhet: Kraftfôr med grynstruktur

20 | Fruktbart langs fjorden

10 | Vær din egen smittesjef

24 | Det lille ekstra i innefôringsperioden

14 | Tidlig gjødsling av raigras

26 | Kornsesongen 2022

E-FAKTURA:

Fiskå Mølle Tau tilbyr faktura per e-post, e-faktura eller som EHF.

MEDVIRKENDE

UTGITT AV
Fiskå Mølle
www.fiska.no

TRYKK
Kai Hansen Trykkeri

DESIGN OG LAYOUT
Apriil AS
www.apriil.no

Følg oss på Facebook og Instagram @fiskamolle

TEKST
Maren Nordbø
Hilde Schøyen
Armando Oropeza
Ole Arnfinn Røysland
Leif Malvin Eggebø

Lager og forhandlere

SØRLANDET

Evje
Maskinsalg AS
37 93 00 89

Marnardal
A.G. Vigemyr AS
38 28 82 10

Lyngdal
Traktor AS
38 34 51 03

Hægebostad
Birkeland Handelslag
38 34 87 55

Vennesla
Maskinsalg AS, Hægeland
38 15 33 68

Arendal
Stoa Maskin
37 00 53 60

Audnedal, Byremo
Byremo Landhandel
38 28 01 93

VESTLANDET

Gloppen
Fiskå Mølle, Sandane
977 82 547

Sunnfjord
MM Øvrebø
950 75 459

Sogn og Fjordane
Jan Ove Hafstad
915 77 976

Vindafjord
Magnus Sørhus
Landhandel, Vats
52 76 51 06

Karmøy
Hagia Karmøy
52 84 67 88

Vikedal
Imslund Landhandel
Matkroken AS
996 47 226

MIDT-NORGE

Ytre Namdal/Brønnøy - avdeling Måneset
Ole Morten Fjær
48 94 66 22
E-post fjaertransport@gmail.com

Gjemnes
Høgset Terminalen AS
71 29 48 00

NORD-NORGE

Andøy
Lager Risøyhamn
76 11 53 90

Vestvågøy
Lager Stamsund
991 55 704

Nesna
Lager Saura
976 66 910

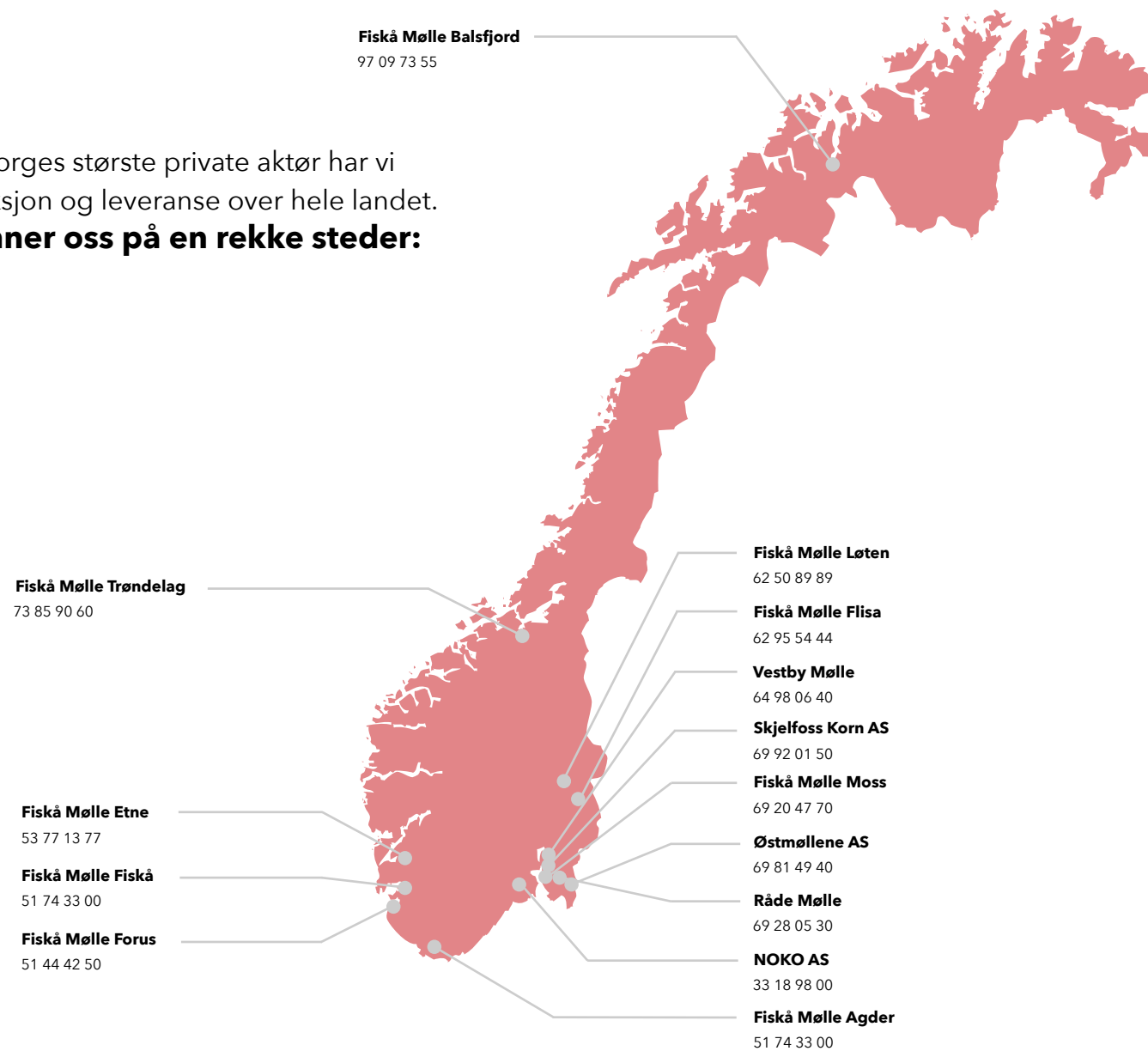
Steigen
Ålstadøya Försentral
75 77 75 60

Leirfjord
Sigurd Hoff Kraftfôr
952 02 805

Rødøy
Lager Vågaholmen
75 09 89 00

Balsfjord
97 09 73 55

Som Norges største private aktør har vi produksjon og leveranse over hele landet.
Du finner oss på en rekke steder:

Store avlinger med Bredo

- Jeg hadde håpet på 700 kg i snitt, men endte med en snittavling på 800 kg, sier bonde Tommy Horpestad på Bryne. Han sådde den nye seksradssorten Bredo etter anbefaling fra plantekultursjef Oddbjørn Lobekk i Fiskå Mølle, og ble positivt overrasket over avlingsnivået.

Bredo gir stabil høy avling over hele landet og har i forsøk gitt høyere avling enn Brage.

- Bredo fremviser stort avlingspotensial. Den er litt tidligere enn Rødhetta, sier plantekultursjef i Strand Unikorn, Jostein Fjeld.

Bredo har middels langt strå og god stråstyrke, men har en svak tendens for aksnekk i overmoden tilstand. Sorten er sterk mot meldugg, relativt sterk mot byggbrunflekk, og blir middels angrepet av grå øyeflekk.

Bredo har store korn, middels høy hektolitervekt og middels høyt proteininnhold. Sorten passer i hele dyrkningsområdet og kan være et godt alternativ til Heder i Rogaland.

- Jeg er imponert over avlingen, sier Tommy Horpestad, som leverte alt kornet til Fiskå Mølle Forus.

Grovfôrermangel?

Gje dyra dine Fibermix®

Grovfôrerstattaren Fibermix® inneheld høg andel fiberrike råvarer.

FORDELER:

- Grov struktur, høgt fiberinnhald og høg dose bufferstoff sikrar godt vommiljø
- Positiv PBV er gunstig til seint hausta grovfôr
- Inneheld mineral og vitamin

- Koparnivå tilpassa sau langs norskekysten
- Kan gjeast i store mengder til både storfe, sau og geit
- Perfekt å kombinere med TopLac, Melketopp, Kraftfull etc.

PASSER TIL ALLE DRØVTYGGARAR

- for livskraftige dyr med god tilvekst.

Truleg det beste: Sortimentet til sau

Fiskå Mølle sitt førsortiment gir full dekning av protein, energi, vitamin og mineral.

	Kraftfôr til sau og påsettlam	Tilskuddsfôr til sau og livlam	Kraftfôr til slaktelam og kopplam
Paring til ca 1 mnd før lamming	Sauefôr Drektig, Sau/Lam Appetitt	Premium Drektig Sau, TOPLICK Sau, Saltslikkestein	-
2-4 veker før lamming	TopLac® Sau, Sauefôr, Sau/Lam Appetitt, TopLac® Sau Fiber	Premium Drektig Sau, TOPLICK Sau, Saltslikkestein	-
Lamming til beiteslepp	TopLac® Sau, Sauefôr, Sau/Lam Appetitt, TopLac® Sau Fiber	TOPLICK Sau Saltslikkestein	Lam Beite
I beiteperioden	-	TOPLICK Sau Saltslikkestein	Lam Beite
Frå august til paring	Sau/Lam Appetitt	TOPLICK Sau Saltslikkestein	Lam Beite Sau/Lam Appetitt

TOPLAC® SAU

- Gir auka mjølkeyting
- Perfekt ved store kull/kort inneføringperiode etter lamming

TOPLAC® SAU FIBER

- Gir betre vommiljø
- Består av 75 % TopLac Sau, 25 % Roetopp

SAUEFÔR

- Høgt proteininnhald gir god lammetilvekst
- Beste val dersom inneføring etter lamming overstig 3 veker

SAUEFÔR DREKTIG

- Ekstra vitamin og mineral
- Organisk selen og masse vitamin E
- 3–5 hekto dekkjer behovet

SAU/LAM APPETITT

- Smakleg og fiberrik
- Inneføring: «All-round» fôr til alle dyr

LAM BEITE

- Svært fiberrikt fôr gir gode magar på beite
- Perfekt i kraftfôrautomatar

FISKÅ MØLLE AS
Tlf. 51 74 33 00

FISKÅ MØLLE ETNE AS
Tlf. 53 77 13 77

FISKÅ MØLLE TRØNDELAG
Tlf. 73 85 90 60

FISKÅ MØLLE FLISA
Tlf. 62 95 54 44

Fiskå Mølle
www.fiska.no

Torjus Hetland driver kombinert melk- og kjøttproduksjon i Sandnes. Her med rådgiver Astrid Tunheim.

NYHET: GRYNET KRAFTFÔR TIL FULLFÔR

Kraftfôr med grynstruktur i fullfôrmiksen gir lite sortering og jevnt fôropptak. Torjus R. Hetland (22) i Sandnes kjører TopBull Max gryn i fullfôrvogna.

 Maren Nordbø

– Blandingen er mer homogen. Dyra leter ikke etter pellets i miksen, sier Torjus Hetland. Besetningen på Krogedal i Sandnes får servert nyheten TopBull Max gryn i fullfôrmiksen, et stivelsesrikt kraftfôr med grynstruktur som kleber seg til grovfôret. Det gir jevnere fôring og større ro i besetningen.

– Stadig flere norske melkebønder velger fullfôrblander som fôringsløsning. Vi ser at våre fullfôr-kunder har god erfaring med

grynstruktur i kraftfôret. Fordelen er mindre sortering som til dels også gir mer stabil pH i vomma. Det gir bedre fôrutnyttelse og bedre produksjonsresultat, sier rådgiver drøv i Fiskå Mølle, Astrid Tunheim.

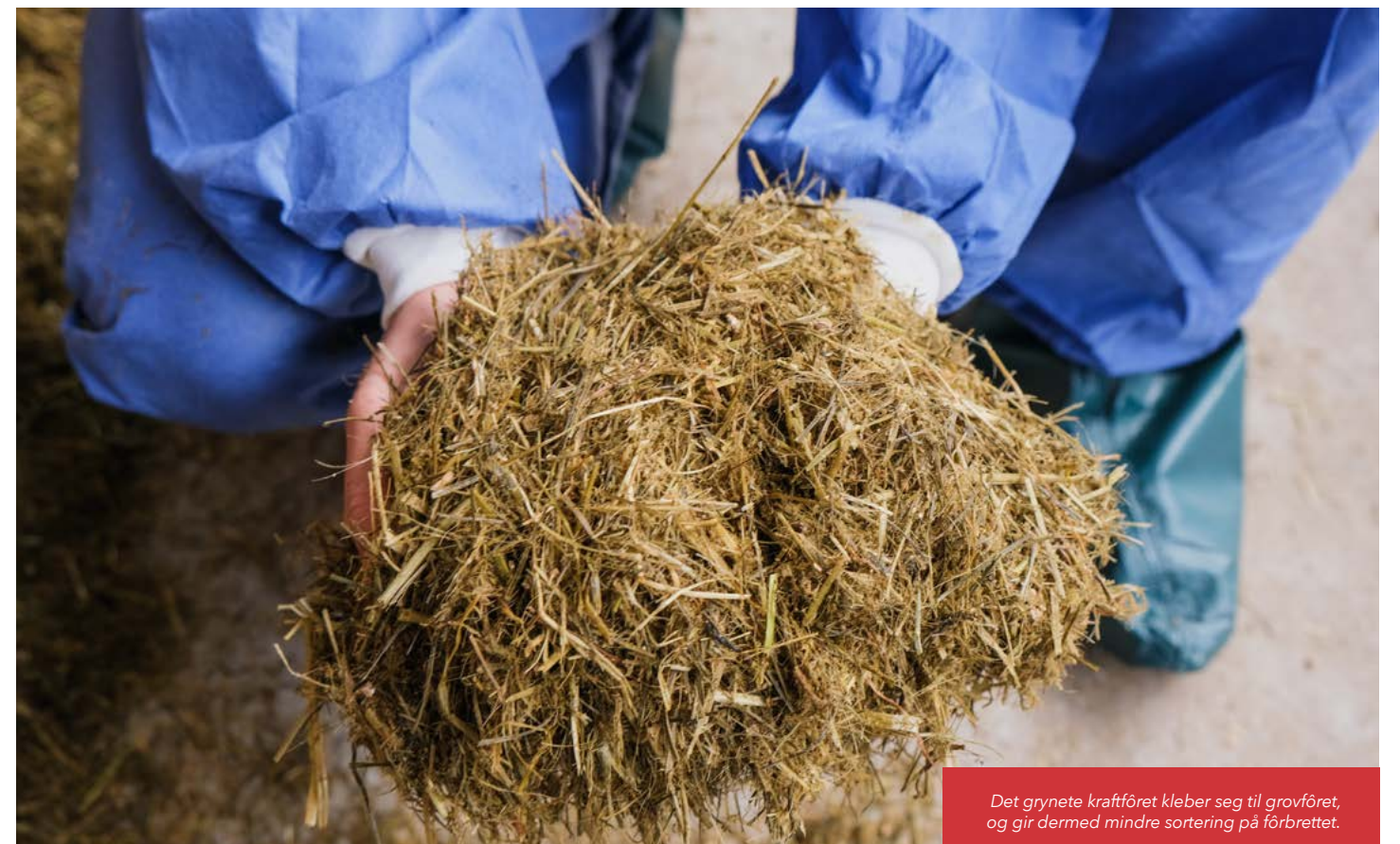
– Grynstruktur er særlig gunstig når grovfôret har høyt tørrstoffinnhold som hos Torjus, forteller hun.

– Jeg har ikke opplegg for å tilsette vann i miksen, derfor har jeg enda større fordel med grynnet kraftfôr, sier bonden.

SATSET OG BYGGET NYTT

22-åringen driver kombinert kjøtt- og melkeproduksjon, og kjøpte gården av naboen allerede som 18-åring. Han har investert stort i nytt løsdriiftsfjøs som sto klart til innflytting i oktober i fjor. Fjøsset rommer 1.450 kvadratmeter og huser en besetning på rundt 176 dyr

>>

Det grynede kraftfôret kleber seg til grovfôret, og gir dermed mindre sortering på fôrbrettet.

med melkekyr, ammekyr og okser. Han fører frem deler av oksekalvene og selger resten.

– Jeg vokste opp i nabolaget og var avløser på gården her i ungdommen. Båsfjøset var gammelt, så jeg tok steget og satset med nybygg. Det er utrolig spennende, sier bonden, som drifter 330 mål dyrka mark på gården.

SUKSESS MED FULLFÔR

Fullfôr egner seg spesielt godt til okser, og gir i de fleste tilfeller økt tilvekst. Det skyldes at okser er vare for pH-svingninger i vomma, siden vomvolumet er relativt lite i forhold til kroppsveкта. Kraftfôr er stivelsesrikt og fører til raskt pH-fall i vomma. Sammenlignet med tradisjonelt opplegg med manuell tildeling av grovfôr og kraftfôr, forhindrer man det samme pH-fallet som når kraftfôret er blanda sammen med grovfôret. Jevnere pH i vomma gir høyere fôropptak totalt og bedre tilvekst.

– En annen fordel med fullfôr er at man ofte ser at dynamikken i bingene endrer seg. Dyra blir roligere, da både taperen og vinneren i bingen har tilgang på det samme fôret, sier Tunheim.

Til oksene kjører Hetland TMR (total mixed ration) som vil si at han blander hele kraftfôr-rasjonen i miksen. Til melkekyrne gir han noe av kraftfôrrasjonen på fôrbrettet som en

grunnrasjon (PMR). Om sommeren fører han med rundballer og resten av året føres det fra plansilo. På grunn av mindre uttak på sommerhalvåret slipper han å bekymre seg for varmgang i plansiloen. Dagens miks til melkekyrne består av 2,5 rundballer med middels til høy fordøyelighet og 3 kg TopBull Max gryn per ku per dag. Melkekyrne på Krogedal får i tillegg TopLac Fiber i roboten. Oksene får totalt 4 kg kraftfôr i rasjonen per dyr per dag. TopBull Max gryn har høyt nivå Maxammonbygg, høy norskandel og høyt stivelsesinnhold. Fôret brukes primært til intensiv føring av slakteokser på middels surfôr, men også til melkeku- og ammekubesetninger.

Kjelvene består i hovedsak av raigras, og han prøver seg også med mais på andre året. Hetland kjører treslåttsystem, og legger det meste i plansilo. I slutten av september åpner han 2. slåtten, hvor det blir satt opp ny fôrplan sammen med rådgiveren.

– Det blir nok et par justeringer når Torjus åpner 2. slåtten, men forhåpentligvis vil det nye gryna sortimentet kunne passe grovfôret. Det vil grovfôrprøvene gi oss svar på, sier Tunheim.

BYGGER OPP PRODUKSJONEN

– Samarbeidet med Astrid er veldig viktig. Kraftfôr er en stor kostnad i driften, og vi jobber

hele tiden for å få mest mulig ut av grovfôr-produksjonen. Målet er holdbare melkekyr som produserer melk med høy fettprosent, sier bonden.

I år har han mål om å produsere 280.000 liter kvotemelk.

– Jeg bygger opp produksjonen steg for steg. Alt utover målet er bonus, sier han med et smil.

– Det blir kjekt å følge med på utviklingen og se om grynstruktur har effekt på fôropptak og gjødseleksistens. Det ser veldig bra ut så langt. Jeg har rene dyr og garder, sier bonden.

Vil du vite mer?

Du finner din lokale rådgiver på www.fiska.no

Lite sortering med nytt fôrkonsept:

Grynstruktur i utvida kraftfôrsortiment til fullfôr

Greier dyra å sortere ut kraftfôret på fôrbrettet fører det til feilføring og dårleg økonomi. Fullfôr-kundane våre erfarer at kraftfôr med grynstruktur gir mindre sortering, spesielt når grovfôret er tørt.

Frå fabrikken i Rogaland tilbyr vi no flg. utvida sortiment til fullfôr:

Nor500 gryn	Rimeleg kraftfôr til sterkt gjæra surfôr med middels kvalitet til mjølkeku, slakteoksar og kviger.
Nor800 gryn	Mjølke drivande kraftfôr til mjølkeku på sterkt gjæra surfôr av middels kvalitet for betre fôrutnytting.
TopBull MAX gryn	Primært til intensiv føring av slakteoksar på middels surfôr. Aktuell også til mjølkeku og ammeku.
Bygggrøpp gryn	Til PBV-rikt, sterkt gjæra surfôr ved moderat fôrstyrke. Til alle storfe.
RoeBygg gryn	Til PBV-rikt surfôr med eit godt nivå sukker. Til mjølkeku.
Roegryn	Gryna roesnittar. Til surfôr med høgt nivå PBV og sukker, men som er fiberfattig.
RoeKjerne	Til mjølkeku (2-3 kg per dag) for auka fett-% i mjølka. Basert på kjernemjøl. Veleigna også som som grovfôrerstattar i fullfôret.

- GODT GJORT ER BETRE ENN GODT SAGT

Distribuerast frå Agder i sør til Finnmark i nord.

Fiskå Mølle
www.fiska.no

51 74 33 00

Buskapen flytta inn i det nye løsdriftsfjøset for et år siden. Besetningen består av NRF og Holstein.

VÆR DIN EGEN SMITTESJEF

Utbrudd av sykdom i husdyrbesetninger kan ha store konsekvenser for mat-sikkerhet og økonomi. Noen sykdommer kan gjøre husdyrproduktene uegnet som menneskemat, mens andre primært rammer produksjonseffektiviteten og gir store økonomiske konsekvenser for produsenten.

 Hilde Schøyen, fagsjef optimering og råvarer

De fleste har hørt om fugleinfluenza, campylobakter og Gumboro. Sykdommer som truer på forskjellige vis, og som kan få store konsekvenser for økonomien til den enkelte produsent og for næringa. For tiden ser vi et større utbrudd av Gumboro i Trøndelag, og det er også en god del smitte i Østfold. I september ble også den alvorlige sykdommen Newcastle Disease påvist i en verpehønsbesetning i Rogaland. Det er heller ikke lenge siden vi hadde et utbrudd av fugleinfluenza på Jæren. Vær din egen smittesjef og ta smittevernet på alvor!

GJØDSEL SOM SMITTEKILDE

Det er mye som skal transporteres inn og ut av et gårdstun. Inn skal utstyr, såvarer, plantevern,

gjødsel, strø, ungdyr, fôr osv. Ut igjen skal husdyrproduktene; som egg eller dyr til slakt, og gjødsel.

Underveis i produksjonen skal kraftfôrbilen levere fôr, ikke bare på én gård, men hos flere! Vi som fôrleverandør er voldsomt opptatt av at vårt transportutstyr ikke skal bære med seg smittestoffer. Det er svært viktig at hygienivået i alle ledd av transport og varelevering er godt nok, for å hindre smittespredning. Vi som fôrleverandør har derfor noen forventninger til våre kunder. Det mest åpenbare, og selvsagte, er at det skal være rent i adgangen til, og i området der fôrleveringen skal skje.

Ryddig og rent uteområde. Her hos vår gode kunde Morten Rugland (t.h.)

Bransjeveterinærer trekker frem at spesielt gjødsel er en smittekilde. Det må legges til rette slik at kraftfôrbilen, samt utstyr på denne, ikke kontamineres. Prinsippet om ren-uren sone gjelder ikke bare inne i hus, men like mye utenfor! Tenk på hvor kraftfôrbilen må kjøre, hvor kraftfôrslangen trekkes og hvor sjåføren må gå - de skal ikke komme i kontakt med gjødsel.

Unngå så langt det lar seg gjøre forurensing av stov fra gjødsel, det er svært uheldig om det trekkes gjødselstøv inn i kraftfôrbilen via luft. Førprøver og følgepapirer skal kunne

legges i postkasse el. utenfor dyrerom, sjåføren skal aldri inn i dyrehus. Har du støvposer på kraftfôrsilo eller egen tilførselsslange, skal dette vedlikeholdes og være klart til bruk ved hver kraftfôrleveranse.

GOD FLYT GIR LAVERE SMITTEPRESS

Ved nybygg bør man planlegge flyten på gården. Kraftfôrsiloer bør ha åpen og enkel tilgjengelighet, unna porter og gjennomfart ellers på gården. Inngang for fôr og utgang for mukk bør være på hver sin side av et bygg, ikke ved siden av hverandre - det er stort sett sånn det er ordnet for både mennesker og dyr.

Tenk at du hjelper deg selv; du vil ikke ha naboens smitte på din gård - like lite som naboen vil ha din. I dag har dessverre ikke produsent varslingsplikt til sin fôrleverandør dersom det påvises smittsomme sykdommer. Men slikt bør varsles - vi kan da tilpasse vårt kjøremønster, for eksempel velge å levere til sist på ruta, og vaske bilen etterpå. Vi kan også, ved behov, bruke beskyttelsestøy og overtrekkssko.

Sammen sørger vi for lavt smittepress på gården.

FAKTA OM GUMBORO/IBD

Infeksiøs bursasjuka (IBD/Gumboro) er en svært smittsom virussykdom hos kyllinger som kan ramme både verpehønskyllinger og slaktekyllinger. Viruset angriper immunvevet til kyllingen, spesielt bursa Fabricii (immunorgan i kloakken). Infeksjon gir nedsatt immunsforsvar i en periode.

Det er for tiden et større utbrudd av Gumboro hos slaktekylling i Trøndelag, og antall tilfeller på Østlandet er stigende. Det er også utbrudd hos unge verpehønskyllinger i hele landet. Foreldredyrene til slaktekylling i Rogaland er vaksinert mot Gumboro og kyllingene er dermed ikke mottakelig for smitte.

Sykdommen er av økonomisk og dyrevelferds-messig betydning, og det er viktig å forebygge smittespredning ved et effektivt smittevern.

SYMPTOMER

Kylling som blir smittet fra de er nyklekte og frem til tre ukers alder vil ikke vise symptomer på IBD, men kyllingens immunsystem kan være sterkt redusert. Svekkingen av immunforsvaret gjør kyllingen mer mottakelig for sekundærinfeksjoner, det vil si bli syk av for eksempel virus som normalt ikke gir sykdom hos kylling. Et eksempel på dette er inklusjonslegemehepatitt (IBH, en leverbetennelse).

Hos tre til seks uker gamle kyllinger kan en se den akutte formen for IBD. De får rufsete fjørdrakt, er nedstemte, vegrer seg for å bevege seg og kan ha hvitaktig diaré. Mange dyr blir syke, med redusert tilvekst og med dødelighet som i verste fall kan komme opp mot 20–30 %. Immunforsvaret blir svekket i varierende grad.

Det er beskrevet at sykdommen har kort inkubasjonstid – bare 2–3 dager etter at kyllingen smittes begynner den å bli syk. Sykdommen varer i ca. 5–7 dager og dødeligheten er høyest midt i sykdomsperioden.

Hos kyllinger over 6 uker kan man noen ganger se symptomer på IBD, men disse blir generelt mildere jo eldre kyllingen blir. Også immunsystemet blir mindre svekket ved økende alder, og etter at kyllingen er ca. 16 uker vil det ikke være mulig å se symptomer fra IBD.

HVA KAN GJØRES HVIS MAN MISTENKER IBD I EGEN BESETNING?

Hvis man opplever at en flokk med fjørfe utvikler seg unormalt med hensyn til dødelighet, forforbruk eller viser tegn til mistrivsel og dårlig helse, bør man ta kontakt med veterinær. Veterinæren kan vurdere om IBD kan være en årsak og hvilke undersøkelser som kan gjøres og prøver som er mest aktuelt å ta.

Blodprøver: Etter at en kylling har vært smittet av IBD-virus vil kyllingene ha antistoff mot viruset i blodet. Dette kan man påvise ved undersøkelse av blodprøver, også i lang tid etter at kyllingen har hatt sykdommen. Det vil være tilstrekkelig å ta ut 5–10 blodprøver.

FOREBYGGING

Viruset tas opp gjennom luftveiene, øyeslimhinnene og fordøyelsessystemet, og det skilles ut med avføringen. IBD-viruset er svært motstandsdyktig og bevarer evnen til å infisere nye individer i flere måneder. Viruset kan gi sykdom etter flere måneder i for eksempel vann eller fôr, og kan gi sykdom etter flere uker i gjødsel. Det

at viruset er motstandsdyktig i miljøet og også mot mange desinfeksjonsmidler, gjør at man ofte ser gjentatte utbrudd i hus som har hatt en flokk med IBD. Det å ha flere fjørfehus med dyr av ulik alder på samme gård (nærliggende) er uheldig og øker risikoen for å få eller opprettholde smitte med IBD.

EN FOREBYGGER SYKDOMMEN GJENNOM:

- Effektivt smittevern. Gjennomtenkte rutiner, barrierer, kontroll av persontrafikk, leveranser, for å nevne noe
- God hygiene. Grundig tiltak mellom innsett, vask med såpe og vann og bruk av egnet desinfeksjonsmiddel.
- Vaksinerer. Vaksinerer av enten foreldredyr, kyllinger eller en kombinasjon av dette er en effektiv måte å hindre smittespredning. Det finnes forskjellige vaksiner, og man må kontakte veterinær og varemottaker for å diskutere vaksine og vaksinasjonsstrategi.

Kilde: Animalia

STOR AVLINGSRESPONS VED TIDLEG GJØDSLING AV RAIGRAS

Ved å tilføre 4 kg ekstra nitrogen og 1 kg ekstra svovel per daa ved vekststart har raigras respondert med opp til 15 % meir avling.

  Ole Arnfinn Røysland, NLR Rogaland

NLR hauster det aktuelle feltet på Jæren.

BAKGRUNN FOR FORSØKET

Frå våren av er jorda kald og næringsreservane er vanskeleg tilgjengeleg for grasplanta. I ein serie med bladanalysar i tidsrommet 2017–2020 registrerte NLR Rogaland at det ofte var mangel på svovel i grasplantane fram til siste halvdel av mai. I tidlegare forsøksseriar med tidleg tilførsel av nitrogen og svovel til timotei er det liten eller ingen effekt på avling. Raigras startar veksten tidlegare på våren enn timotei. Difor etablerte NLR Rogaland og Fiskå Mølle eit forsøk for å undersøke om raigras responderer på ekstra tilførsel av nitrogen og svovel ved vekststart.

OM FORSØKET

Det vart lagt ut to forsøksfelt på Jæren. Eit hjå Arnfinn Horpestad på Refsnes og eit hjå Lars Dyre Nærland på Torland. Begge felta var på jord med god pH og med relativt ny raigraseng. Forsøket bestod i å tilføre ekstra nitrogen og/eller svovel utover ordinær gjødsling like etter

vekststart, kring 20. mars. Følgande behandlingar vart forsøkt:

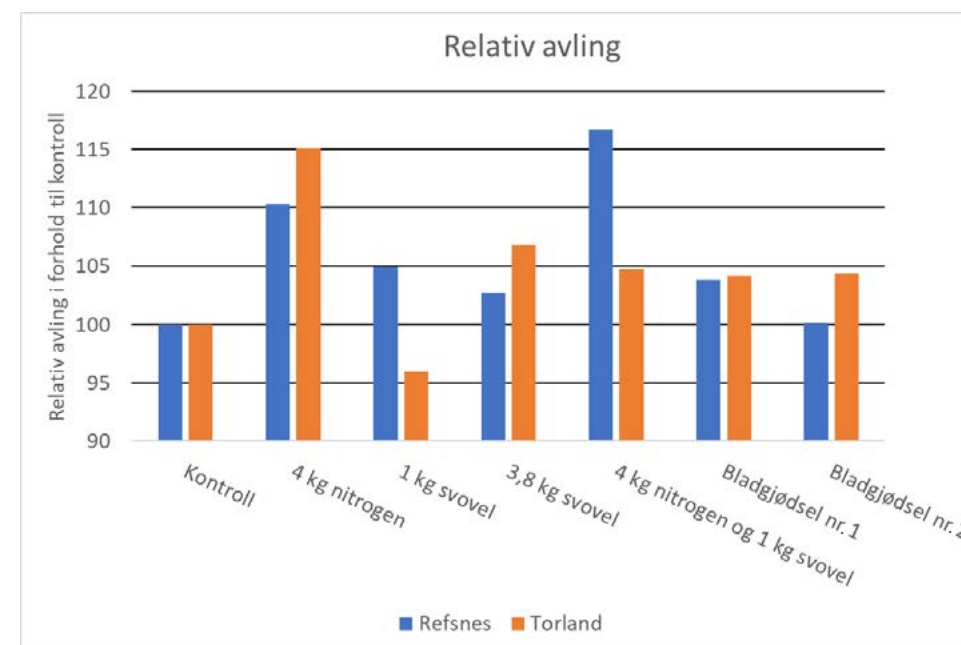
- Kontroll (Ingen ekstra gjødsling)
- 4 kg ekstra nitrogen (tilsvarer 15 kg 27-0-0/daa)
- 1 kg ekstra svovel
- 3,8 kg ekstra svovel
- 4 kg ekstra nitrogen og 1 kg ekstra svovel (tilsvarer 17 kg Sulfan/daa)
- Bladgjødsl nr. 1 - 0,2 kg nitrogen og 0,3 kg svovel
- Bladgjødsl nr. 2 - 0,1 kg nitrogen og 0,25 kg svovel + øvrige næringsstoff

Alle behandlingane vart utført i tre ulike ruter på kvart forsøksfelt.

RESULTAT

Felta vart hausta 1. og 2. juni 2022. Det var generell god avling på begge felta. Kontrollrutene hadde ei gjennomsnittsavling på 672 kg TS/daa og 695 kg TS/daa. Dette er godt over normalavling. På lett sandjord på Refsnes gav det best effekt å gjødsle med ein kombinasjon av 4 kg nitrogen og 1 kg svovel som vanleg mineralgjødsl. Dette gav 15 % auka avling. På tyngre jord på Torland fekk ein ikkje avlingsauke ved å tilføre svovel i tillegg til 4 kg nitrogen som vanleg mineralgjødsl. Og her fekk ein 15 % auka avling. På grunn av at det var store avlingsforskjellar mellom forsøksrutene som fekk lik behandling kan ein likevel ikkje seie at effekten er statistisk sikker.

Ved låg jordtemperatur er næring som bladgjødsling lettare tilgjengeleg for planten. I forsøket gav bladgjødsling òg utslag, men for å unngå sviskadar på graset var det ikkje mogleg

å tilføre like store mengder næringsstoff som bladgjødsl. Forsøket viser likevel mest avlingsauke per kg tilført nitrogen når dette er tilført som bladgjødsl. Skulle ein tilført like mykje næringsstoff gjennom bladgjødsl, måtte ein tilført dette i 8 separate gjødslingar. Det vil neppe vere verken økonomisk eller arbeidsmessig forsvarleg.

NLR Rogaland vil gjenta forsøket for å verifisere forsøksresultata.

TAKK TIL

Takk til Fiskå Mølle for økonomisk støtte til forsøket. Takk òg til Arnfinn Horpestad og Lars Dyre Nærland for tilrettelegging og lån av eng til forsøksverksemd.

Figur 1. Relativ avlingsmengde målt mot kontrollrute. Avlingsmengda i kontrollrutene er satt til 100.

KAN KRAFTFÔR REDUSERE FOREKOMST AV TARMADENOMATOSE HOS SLAKTEGRIS?

Bakterien *Lawsonia intracellularis* gir skjulte symptomer hos grisen, og kan føre til sykdom og død. Fôringsforsøk i slaktegrisbesetninger viser at kraftfôret Opti Norm Komfort Pluss kan ha en forebyggende effekt mot bakterien.

  Armando Oropeza, produksjef svin og veterinær

Lawsonia intracellularis er et utbredt patogen i svinebesetninger rundt om i verden. Nøyaktig hvor mange norske svinebesetninger som har denne bakterien er ikke kjent, men det er ikke uvanlig å påvise den hos avvent smågris og slaktegris. En artikkel fra Veterinærinstituttet viser at 31,1 % (19/61) av smågrisene som ble obdusert i en studie som pågikk fra 2010–2012 og inkluderte 9 besetninger (smågris og kombinert) i Rogaland, hadde intestinal adenomatose (Åkerstedt et al., 2013). Denne bakterien gir veldig ofte subkliniske tegn hos grisen. Det vil si at man ikke ser noe sykdoms-tegn, men at det allikevel kan påvirke grisen i form av eksempelvis redusert tilvekst og økt fôrforbruk.

SMITTE OG SYMPTOMER

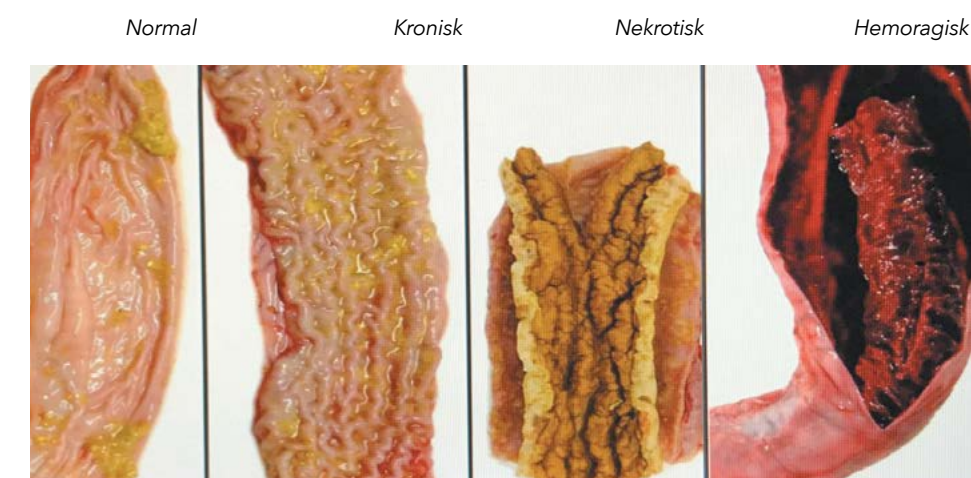
Gris smittes med *Lawsonia intracellularis* gjennom avføring. Dette kan være direkte kontakt i en bing, eller gjennom kontaminering med avføring på skotøy, skraper, skadedyr eller til og med fluer (Zimmermann et al., 2012). Det skal en liten mengde bakterier til for at en gris blir smittet. I tillegg kan bakterien overleve relativt lenge i gjødsel (omtrent 2 uker). På grunn av disse egenskapene er det vanskelig å bli kvitt bakterien, men man kan gjøre mye for å redusere smittepresset i en besetning og for å styrke immuniteten til dyra slik at de er mer motstandsdyktige.

Bakterien kan føre til forskjellige kliniske tegn i ulike aldersgrupper. Hos smågris er sykdommen

generelt kjent som «tarmadenomatose» og oppstår vanligvis 2–6 uker etter avvenning. I tarmsystemet hos grisen vil det oppstå en fortykning av slimhinnen. Denne fortykningen gjør det vanskelig for kroppen å ta opp næring fra fôret som blir fordøyd. Konsekvensene kan være kliniske tegn som diaré, vekttap, redusert allmenntilstand og i noen tilfeller død. Diaréen er vanligvis tynn og grå-grønn i fargen. I flertallet av tilfellene vil man som tidligere nevnt ikke se noe fysisk endring på grisen, men dersom man har kontroll på fôrforbruket og tilveksten i besetningen vil man ofte legge merke til økt fôrforbruk og redusert tilvekst.

Tarmadenomatose kan også oppstå hos slaktegriser den første og andre måneden etter innsett. I slike tilfeller kan grisene spise spon og grovfôr, og de er ikke like interessert i kraftfôr. Noen får diaré eller bløt avføring. Dette fører da til at tilveksten i bingen er ujevn. Slike griser som «henger igjen» bør behandles.

Den andre formen av sykdom ser man oftest hos slaktegris og ungpurker (4–5 md. alder). I disse tilfellene utvikles blødende sår i tarmen. Dette fører til perakutte, kliniske tegn som mørk (sort) avføring, redusert allmenntilstand og at dyret blir bleikt (på grunn av stort blodtap). I noen tilfeller er tilstanden så akutt at man ikke engang ser noen tegn til sykdom før grisen er død.

Diagnose post-mortem (tarm). Forskjellige grader av lesjoner i tarmen. Kilde University of Minnesota

Smågris med tegn til tarmadenomatose rett før salg.

Slaktegris i midten viser dårlig tilvekst.

Akutt regional tarmblødning hos slaktegris forårsaket av Lawsonia intracellularis. Foto: TKS

FØRING FOR BEDRE IMMUNSTATUS

I Fiskå Mølle har vi kjørt forsøk over ca. halv-annet år (februar 2021 til august 2022) i en slaktegrisbesetning med høy forekomst av tarmadenomatose og høy dødelighet i første måned etter innsett og siste måned før slakt. Vi ville undersøke førsammensetning og effekt på immunitet. Grisene var hybridgriser (LLZL, Landsvin far i TN70 purker).

Vi delte huset i 4 avdelinger, hvor griser i to avdelinger (avdeling 1 og 2) fikk et standard kraftfôr og ble vaksinert med Enterisol Ileitis vet (Boehringer Ingelheim Vetmedica GmbH) via vannet første uke etter innsett. Grisene i de andre to avdelingene (avdeling 3 og 4) fikk det samme kraftfôret tilsatt et spesialprodukt som kan forbedre immunstatus og tarmens økosystem (Opti Norm Komfort Pluss).

Serumprøver ble tatt av 5 griser per avdeling for å analysere antistoffer mot Lawsonia

intracellularis på dag to etter innsett, dette for å se om grisene hadde kontakt med bakterien hos smågrisprodusenten. Fem av tjue [5/20 (25 %)] griser hadde antistoffer i blodet. Resultatene viste altså at 25 % av grisene hadde kontakt med Lawsonia intracellularis før de kom inn i slaktegrisbesetningen. Smågrisprodusenten og de andre slaktegrisprodusentene hadde sporadiske tilfeller, men ikke nok for å anbefale vaksinerer mot Lawsonia intracellularis hos dem.

RESULTATER:

Grisene fra avdelingene 3 og 4 som fikk testfôr viste samme produksjonsresultater som de vaksinerte grisene (se tabellen).

KONKLUSJON:

Vi er ikke helt sikre på hvordan kraftfôret bidrar til å kontrollere tilfellene av tarmadenomatose i dette forsøket, men vi tror det er en kombinasjon av å forbedre kroppens oksidative status (mindre stress) og en positiv effekt på immunstatusen til dyret.

Kraftfôret Opti Norm Komfort Pluss er utviklet spesielt for besetninger som opplever en økning i antall griser med kliniske symptomer av tarmadenomatose i høst- og vinterperioden.

Flere besetninger som vanligvis vaksinerer mot Lawsonia intracellularis har begynt å bruke dette kraftfôret. Noen av dem har sluttet å vaksinere og noen skal fase ut vaksineren gradvis.

Husk at vasking og desinfeksjon fortsatt er viktig for å redusere smittepress i disse tilfellene.

Nå kjører vi forsøk med smågrisor (Opti Vial Trygg) i besetninger med diagnose av tarmadenomatose hos smågriser 3 uker etter avvenning. Resultater kommer neste år.

KONTAKT OSS FOR MER INFORMASJON.

SAMMENLIKNING AV PRODUKSJONSRESULTATER I EN KONVENSJONELL SLAKTEGRISBESETNING MELLOM VAKSINERTE SLAKTEGRISER MOT LAWSONIA INTRACELLULARIS OG TESTFØR.

Gruppe	Kontroll Vaksinert		Gjn.snitt	Testfôr		Gjn.snitt
Avdeling	1	2		3	4	
Antall griser	770	770	1 540	781	750	1 531
Vekt inn	29,9	30,4	30,2	29,5	30,4	30
Tilvekst gram/dag	1 053	1 067	1 060	1 053	1 063	1 058
FEn/kg tilvekst	2,72	2,69	2,71	2,72	2,68	2,70
Slaktevekt	84,3	83,4	83,9	84,2	84,4	84,3
Kjøttprosent	60,3	60,4	60,4	60,2	60,3	60,3
Sjukdomsmerkn %	6	6,2	6,1	6,0	7,7	6,9
Døde %	0,6	1,4	1,0	1,0	0,7	0,9

REFERANSER

Zimmermann, J. J., Karriker, L. A., Ramirez, A., Schwartz, K. J., Stevenson, G. W. 2012. Diseases of swine.10th Ed. Oxford: Blackwell Science, 814 s.

Åkerstedt, J., Oropeza-Moe, M., Sunde, M., Tønnesen, R., Mork, J. 2013. Sykdom og dødsårsaker hos smågris i intensivt jordbruk på Jæren (Smågrisprosjektet RFF VEST). https://www.researchgate.net/publication/310242879_Sykdom_og_dodsarsaker_hos_smagris_i_intensivt_jordbruk_pa_Jaeren_Smagrisprosjektet_RFF_VEST.

FRUKTBART LANGS FJORDEN

Hardanger Fjordfrukt håndterer plommer, moreller, epler og pærer fra 170 produsenter - midt i Norges frukthage.

  Maren Nordbø

– I år er det lite frukt. Det skyldes blant annet en kald vår. I fjor tok vi inn 534 tonn plommer, i år har vi fått 143 tonn til sortering, forteller Otto Galtung, butikkansvarlig ved Hardanger Fjordfrukt i Ullensvang.

En kald vår har satt sitt preg på plommeåret i Hardanger, men i eplehøstens spede begynnelse viser september seg fra sin beste side. I 20 pluss og sol fra klar himmel, går Hardanger Fjordfrukt inn i årets hektiske høydepunkt. Innhøsting.

– Nå har vi mye å se fram til. Eplesesongen varer fra august til oktober. Dette er en fantastisk tid, sier butikklederen.

MIDT I FRUKTFATET

Søte. Syrlige. Saftige. Den unike smaken har gitt Hardangerepler beskyttet betegnelse. Til tross for økende konkurranse fra Telemark, står Hardanger fortsatt for 40 prosent av all frukt-

dyrking i Norge. Her har bønder dyrka frukt siden 1300-tallet, da britiske munke lærte hardingene kunsten å pode epletrær. Lange, lyse netter kombinert med mildt klima og godt drenert jordsmonn, gjør Hardanger til et egnet sted for fruktdyrking. Fjorden virker som et varmemagasin, og skåner frukthagene for den verste vårfrosten.

Tidligere var det campingplass her på høyden i Utne, men i 2003 tok Hardanger Fjordfrukt første spadetak for nytt fruktlager. Fem mindre lager gikk sammen til ett – og ble åpnet av daværende landbruksminister Lars Sponheim i 2004. Fruktlageret består i dag av 170 produsenter i Ullensvang, Kvam, Kvinnherad og Ulvik. De kvalitetssjekker, veier, sorterer, pakker og lagrer moreller, plommer, epler og pærer – før frukten transporteres ferdig emballert til Bama og Norgesgruppen. I dag er Hardanger Fjordfrukt et av landets største fruktlagre.

– Og beste, sier Otto Galtung med et smil.

Han har tittel butikkansvarlig, men kjører truck og gjør alt som gjøres må i høysesongen. Fruktlageret teller fire heltidsansatte, og 20–30 sesongarbeidere fra juni–november. Selskapet har gjort store investeringer de siste årene.

– Vi er fortsatt ikke ferdig med å bygge her, og planlegger blant annet en rubbhall til emballasje, forteller Galtung.

– Vårt mål er alltid å skape merverdi for produsenten. Vi kjøper inn gjødsel, plantevern og alt annet som trengs til fruktproduksjonen. Sammen står vi sterkere. Vi drar i samme retning for å skape kvalitet, og det fungerer godt, sier butikklederen, som har samarbeidet med Fiskå Mølle om gjødsel og plantevernmidler i to år.

Butikkansvarlig Otto Galtung
i Hardanger Fjordfrukt.

Hvert eple sorteres manuelt. Deretter sørger
kamerateknologi for klassifisering av de beste.

Discovery-epler pakket
og klar til en butikk nær deg.

Jørund Olav Grønsnes dyrker
65 dekar frukthage i Ullensvang.

MANUELL HÅNTERING

I produksjonslokalene senkes store kasser med tidligsorten Discovery ned i vannbad før frukten flyter forsiktig inn i sorteringsmaskinen. Hvert eple kontrolleres manuelt, og blir deretter sortert etter kvalitet ved hjelp av kamera-teknologi. Frukten som oppnår klasse 1, pakkes av raske hender og merkes med produsentnavn og -nummer. Epler som ikke holder daglig-varebransjens krav til utseende og kvalitet, blir presset til saft- og siderproduksjon.

– Det er veldig lite svinn. Før var det utfordrende å bli kvitt industrifrukt, men med økende siderproduksjon i distriktet har vi stor etterspørsel nå, sier Otto Galtung.

FRUKTBONDE PÅ HELTID

På Jåstad, ei mil langs fjorden fra Hardanger Fjordfrukt, er produsent Jørund Olav Grønsnes i ferd med å fylle opp store eplekasser. Bygda byr på postkortstemning denne septemberdagen. Sørfjorden ligger speilblank under rekker på rekker med bugnende epletrær. Det ser romantisk ut, men fruktdyrking er steinhardt arbeid hele året, med høye topper sommer og høst.

– Det er en livsstil, men en veldig spennende produksjon. Fruktdyrking krever mye arbeid året rundt. I lavsesong bytter jeg ut felt, planter, dyrker og beskærer. Høysesongen starter med tynning i juni, forteller Grønsnes, som dyrker 65 dekar frukthage. Grønsnes gård strekker seg strake vegen fra fjorden opp mot fjellet.

– Jeg dyrker frukt opp til 180 meters høyde. Det er risikabelt å gå høyere, forteller bonden.

Frem til 1975 var Grønsnes en liten gård, men arealet har blitt utvidet jevnt og trutt siden. Jørund Olav tok over etter faren Oddmund i 2004. Han drev eggproduksjon på gården frem til 2011, og i 2000 startet han med juletreproduksjon som binæring. Oddmund på 80 år er fortsatt aktivt med i driften. God støtte har bonden også i kona Elisabeth Emmerhoff og deres fire barn i alderen 4 måneder-12 år.

Grønsnes har lagt ned stor innsats i arealforbedring og -utnytting de siste årene, med betydelig planeringsarbeid, oppføring av murer og vendeteiger.

– Det er bratt og vått her på Vestlandet, det skaper tidvis store utfordringer i produksjonen.

Derfor bruker vi mye krefter på å legge til rette for bedre arbeidsflyt og utnyttelse av teiger, sier han.

HÅNDARBEID

Mye har skjedd i epleindustrien i Hardanger siden munkene startet med produksjon her for 700 år siden, men til tross for utvikling og teknologiske fremskritt, besitter bonden selv det viktigste verktøyet: To nyttige never. Den største delen av produksjonen gjøres fortsatt for hånd.

– Små, lette kjøretøy gjør hverdagen enklere, men håndarbeidet er fortsatt den største og mest kostbare delen av produksjonen. Både tynning og høsting gjøres manuelt. Innleid arbeidskraft er en stor utgiftspost, sier Grønsnes.

– I motsetning til en del andre produksjoner kan vi ikke investere i maskinelt utstyr for å effektivisere driften. Vi investerer direkte i plantefelt. For å kunne drive som heltidsbønder må vi finne riktig balanse mellom fornying og produksjon for å kunne opprettholde vitale og produktive plantefelt. Vi får god støtte fra Innovasjon Norge til planting og oppstøttingssystem. Det er en treffsikker ordning, sier han.

Hovedutfordringen i Hardanger er variasjon i avling fra år til år. For å unngå vekselbæring, driver bonden kjemisk tynning i blomstringa. I juni starter han manuell tynning, og fjerner så mye som 80–90 prosent eplekart. Kart som er best egnet for lys og vekst står igjen på treet.

– Håndtynning er avgjørende for å oppnå klasse 1 for konsumfrukt, og er uten tvil den største delen av jobben. Vi fjerner enorme mengder eplekart over flere måneder, men det må til for å oppnå god kvalitet på konsumfrukt, sier produsenten.

Nå i innhøstinga er neste års blomstersetting alt bestemt. Knoppene dannes allerede sommeren året før, og bonden kan se konturene av neste års avlinger.

– Det ser foreløpig bra ut, men været kommende vår har mye å si for resultatet. Jeg tror neste år blir bra. Særlig for plommer, som var katastrofalt dårlig i år. Fjoråret var derimot et knallår, da hadde jeg 150 tonn epler og plommer brutto innlevert. Den kalde våren i år har gitt betydelig mindre avling denne sesongen. Epleavlingen er rundt 25–30 prosent mindre enn snittet, sier han og legger til:

– Du vet aldri hvordan været blir. Det er spesielt med denne bransjen, og er også med på å gjøre jobben spennende.

NORSKE EPLER HELE VINTEREN

En søt eim av epler henger over kjølelageret på Hardanger Fjordfrukt. Etylengassen får tulipaner til å visne og bananer til å modnes. I starten av sesongen går det meste av Discovery-epler ut i markedet, men sensorter som Aroma blir lagret i flere uker for å møte markedets behov for norske epler gjennom høsten. I fjor åpnet fruktlageret en ny kjølehall på rundt 800 kvadratmeter. Her har de investert i ny lagrings-teknologi som forsyner nordmenn med norske epler gjennom hele vinteren. ULO-lageret (ultra low oxygene) suger ut oksygen og stopper modningsprosessen i frukten – og kan derfor spises flere måneder senere, uten noen form for tilsetningsstoffer.

– Det er en fantastisk teknologi som gjør at forbrukeren kan knaske norsk frukt hele vinteren. Tidligere var den norske eplesesongen ferdig i november. Men vi konkurrerer mot billigere importepler når tollvernet oppheves 1. desember, og regjeringen må vise at de vil satse på norsk frukt, sier Otto Galtung.

TYNNING FOR STØRRE AVLINGER OG JEVN KVALITET

De fleste konvensjonelle eple- og plommeprodusenter utfører kjemisk tynning i blomstringen for å redusere mengden frukt. Dette kan gjøres ved å sprøyte med midler som svir blomster for de er befruktet, eller med forskjellige vekstregulatorer som får noen av blomstene til å abortere og/eller øke kartfallet. I Norge er bare ett middel, Cerone, godkjent til tynning. I tillegg vil bladgjødsling med ammoniumthiosulfat (ATS) i blomstringen kunne svi blomster og gi tynningsvirkning. Effekten er avhengig av temperatur, opptørkingstid og utviklingsstadium ved sprøyting.

– Det er en stor fordel å redusere avlingen i blomstringen for å unngå vekselbæring. Håndtynning gir god kvalitet på frukten, men det er ofte nødvendig å utføre kjemisk tynning tidligere i sesongen for å oppnå jevn avling fra år til år, sier Endre Bjotveit, rådgiver frukt i NLR Vest.

HUSK MINERAL TIL INNEFÔRINGSPERIODEN

 Leif Malvin Eggebø, rådgjevar drøv og tilskotsfôransvarleg

Beitesesongen er over eller nærmar seg slutten dei fleste stader. Mange har hausta mykje grovfôr av god kvalitet. Høge prisar gjer at fleire ynskjer å redusere bruken av kraftfôr meir enn tidlegare. I slike høve er det spesielt viktig å huske på at dyr som får lite eller ingen kraftfôr likevel treng tilskot av mineral og vitamin. Fiskå Mølle har eit stort utvalg av produkt, både pulver, pellets og bøtter som er tilpassa dette formålet. Ta kontakt med din lokale forhandlar og sjekk utvalget!

SALT

Det er vanleg praksis for mange å setje ut slikkestein til dyra på beite. Men visste du at behovet er tilnærma like stort heile året? Husk difor å ha salt tilgjengeleg for alle dyra også mens dei står inne. Fiskå Mølle selger både slikkestein og salt til innblanding i miksevogna.

VARMGONG I FULLFÔRET?

Fullfôr har blitt meir og meir populært dei siste åra. Særleg ved innblanding av kraftfôr, korn og biprodukt i miksaren opplever mange frå tid til annan ulik grad av varmgong i fullfôret. Dette går sterkt utover kvaliteten og smakeligheten. Fiskå Mølle har nyleg teke inn eit nytt produkt, **Premium TMR COOL**, i sortimentet. Dette er eit tørrsyreprodukt som strøs oppi miksaren og blandes inn saman med dei andre fôrvarene. I dei fleste tilfeller vil dette produktet vere både enklare og rimelegare i bruk enn tradisjonelle flytande produkt. Fiskå Fôrur kjem tilbake med ein artikkel med detaljer om produktet, bruksområde og erfaringar frå kunder i eit seinare nummer.

BRUK AV LEVANDÉ GJÆR TIL DRØVTYGGJARAR

Tilsetjing av levande gjær i fôret til drøvtyggjarar har i mange forsøk ført til betre vommiljø, betre fôrutnytting, høgare mjølkeyting og betra tilvekst. Størst effekt får ein om ein stamme av levande gjær allereie er etablert i vomma ved kalving. Då toler kua betre opptrapping av kraftfôr. Tilfør gjeldkua levande gjær frå ein månad før kalving. Fiskå Mølle tilbyr nå produktet **Premium Levande Gjær** som kan brukast både i fullfôr eller strøs direkte på fullfôret, evt. i tillegg til anna mineraltilskot. Etter kalving fortset tildelinga, og ein kan då velje kraftfôrtype og -dosering fritt då kua får full dose levande gjær frå det nye tilskotsfôret.

Betre fôrutnytting med Premium Levande Gjær

Fiskå Mølle

51 74 33 00 • fiska.no

Dagleg tilskot av levande gjær frå 1 månad før kalving og gjennom laktasjonen gir større effekt:

- Kua tåler betre opptrapping av kraftfôr etter kalving
- Betre nedbryting av fiber i grovfôret
- Full effekt uavhengig av kraftfôrnivå og kraftfôrtype
- Meir mjølk i tanken
- Return on investment på minimum 1 : 8

25 gram strøast på grovfôret 1x per dag, eller miksast i fullfôret.

NYHEIT

DET LILLE EKSTRA FRA FISKÅ MØLLE

Fiskå Mølle leverer i tillegg til kraftfôr, gjødsel, ensilering og plantevernmidler også en rekke andre produkter.

For nærmere detaljer, sjekk www.fiska.no.

REKORDÅR PÅ KORN

En historisk god kornhøst har slått rekorder ved flere av Fiskå Mølles anlegg. Hveteavlingen er stor og matandelen for hvete blir også høy.

Maren Nordbø

David K. Andersen

Kornåret har satt rekorder ved flere av landets kornmottak. Både Vestby, Rakkestad, Råde Mølle, Skjelfoss Korn og Fiskå Mølle Forus har notert rekordstore avlinger denne kornsesongen.

– Årets kornavling er en av de største vi har hatt siden årtusenskiftet. Det har vært en veldig god sesong for både bonden og oss i Fiskå, sier daglig leder i Fiskå Mølle, Leif Kåre Gjerde.

Kornhøsten bød på godt treskevær fra midten av august, og innhøstingen strakk seg jevnt over flere uker på Østlandet.

– Logistikkmessig var det hektisk, men vi har hatt lite stengte mottak og klarte å ta unna selv på de travleste dagene. Mye av kornet er fraktet med båt til Fiskå og Etne i Rogaland, forteller lederen.

– Opp mot 80 prosent av hveten vi har tatt imot i Østfold er godkjent som matkorn. Det er veldig positivt for bonden, sier Gjerde.

STORE AVLINGER MED KORN AV HØY KVALITET

Skjelfoss Korn i Hobøl passerte 40 000 tonn i mottak denne sesongen. Anlegget har slått både total- og dagsrekorden ved kormottaket.

– På det travleste tok vi imot 7 000 tonn på tre dager. Det var hektisk, men det løste seg greit. Vi har fått flere nye kunder og er veldig fornøyd med sesongen, sier daglig leder i Skjelfoss korn, Kim-Reidar Martinsen.

Også Råde Mølle har hatt en økning på nærmere 25 prosent fra i fjor, med 9 500 tonn levert korn.

– Vi har fått inn mye korn, logistikken gikk fint og været var bra. I starten av sesongen måtte en del korn innom tørken, men ellers har vi hatt lav vannprosent og lite behov for å tørke kornet. Vi har hatt et godt år, sier driftssjef Monica Iversen ved Råde Mølle.

REKORDÅR I ROGALAND

Rogalandsbonden har også hatt en historisk god kornsesong. Fiskå Mølle Forus tok imot

Kornprodusent David K. Andersen har hatt en knallsesong i Hedmark.

8 500 tonn bygg og havre, og slo dermed fjorårets rekord med tusen tonn. Plantekultursjef Oddbjørn Lobekk forteller om stor pågang ved kornmottaket.

– Vi har hatt en fantastisk bra sesong, og er godt fornøyd med både avling og kvalitet på kornet som er levert. Vi har også fått 25–30 nye kornprodusenter på laget, og det synes vi er veldig kjekt, sier Lobekk, som har fraktet fire båter med korn Fra Forus til Fiskå.

– Det har vært høyt trykk, men logistikken har gått på skinner, sier han.

Trøndelag har hatt en lang og god kornsesong. I skrivende stund er det meste tresket på Innherred, mens mye fortsatt gjenstår rundt Trondheim, Ørland, Rissa og Steinkjer.

– På Innherred fikk vi regn som førte til en del legde. Her ble det dårlig mating og lettere korn. Der åkrene sto, ble kvaliteten over middels, resten ble under middels, sier salgssjef i Midt-Norge, Per-Arne Nesjan.

TAKK TIL PRODUSENTENE

– Vi vil rette en stor takk til alle som har levert korn til våre anlegg i sesongen. Nå blir det sådd mye høstkorn. Det legger grunnlag for et nytt år med mye korn til neste år, og vi gleder oss allerede til neste sesong, avslutter Leif Kåre Gjerde.

Rekord i Rogaland: Fiskå Mølle Forus tok imot 8 500 tonn bygg og havre. Her med Ådne Haugstad, rådgiver drøv. Foto: Oddbjørn Lobekk

TOPLAC®

- TROLIG NORGES BESTE KRAFTFÔR

TopLac® - på topp i 21 år!

Da vi lanserte Fiskå TopLac for 21 år siden satte kraftfôret en helt ny standard til høytstående melkeku.

Resepten inneholdt nye råvarer, og responsen i markedet var uten sidestykke. TopLac ble raskt favoritt i de nye robotfjøsene så vel som i stadig flere båsfjøs. Høyere grovfôropptak var - og er - en egenskap som alltid er interessant for våre kunder.

Vi har videreutviklet fôret kontinuerlig siden, og i dag er TopLac vårt mestselgende kraftfôr til melkeku og geit. Stadig flere bønder lar seg imponere over effekten på melkeytelse, kjemisk innhold og vomhelse.

Du får TopLac i fem varianter. Prøv du også.

- **TopLac® Nøytral** tilpasset middels grovfôr
- **TopLac® Låg** tilpasset proteinrikt grovfôr og ungt beite
- **TopLac® Høg** tilpasset proteinfattig grovfôr og - rasjoner
- **TopLac® Fiber** tilpasset grovfôr- og fibermangel
- **TopLac® Nøytral m/levende gjær** for økt fôrutnyttelse og mer melk

FISKÅ MØLLE
ROGALAND
51 74 33 00

FISKÅ MØLLE
ETNE
53 77 13 77

FISKÅ MØLLE
TRØNDELAG
73 85 90 60

FISKÅ MØLLE
FLISA
62 95 54 44

ØSTMØLLENE
69 81 49 40

RÅDE MØLLE
69 28 05 30

Fiskå Mølle
www.fiska.no